

I. ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ РІЗНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ

ДО ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ДНІПРОПЕТРОВСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ ІНСТИТУТІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

Надія Сергєєва, Ніна Коваленко

Дніпропетровський державний інститут фізичної культури та спорту

Анотація

В статті розглядається процес удосконалення навчання іноземними мовами в умовах кредитно-модульної системи з використанням навчального посібника, розробленого викладачами іноземних мов ДГФКіС.

The summary

In article describes the process of foreign languages teaching perfection in the conditions of credit-modular system with use of the manual developed by Dnipropetrovsk State Physical Culture and Sport Institute teachers of foreign languages .

Постановка проблеми.

У даному дослідженні головна увага приділяється аналізу впровадження у навчальний процес власної методики викладання іноземних мов в умовах реорганізації вищої освіти на засадах євростандартів.

Актуальність даного дослідження полягає у необхідності звернути увагу фахівців, від яких залежить оптимальна організація успішного навчального процесу на сьогоденні реалії, а саме на необхідність докорінної зміни існуючого ставлення до дисципліни «Іноземні мови» як до другорядного, невизначеного навчального предмета.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Під час вивчення та аналізу спеціальної навчально-методичної літератури були розглянуті методики, розроблені фахівцями вищих навчальних закладів нашого міста та інших регіонів країни. Серед них особливої уваги потребують методики В.Д. Борщовецької [3], О.М. Середи [5], О.Б. Тарнопольського [7] та деякі інші. Звичайно, кожна з розглянутих методик має низку оригінальних засобів навчання студентів різним видам мовної діяльності, залучення студентів до творчої діяльності та співробітництва з викладачем тощо, але всі ці методики ґрунтуються на значній кількості аудиторних годин, які надають змогу фахівцям реалізувати найсміливіші та найновітніші цілі та завдання. Жодна з залучених до аналізу методик, на жаль, не

може бути використана у нашому закладі повною мірою.

Мета даного дослідження – дослідити на практиці переваги запропонованої методики викладання іноземних мов за допомогою навчального посібника «Англійська мова, контрольні завдання для аудиторної та самостійної роботи студентів»[1].

Методи дослідження:

1. Аналіз методичної та наукової літератури з питань переходу вищої освіти на засади євростандартів.
2. Тестування студентів в рамках модульного контролю.
3. Методи математичної статистики.

Основні результати дослідження.

Сучасні міжнародні освітні вимоги до випускників ВНЗ (за рекомендаціями Комітету Ради Європи з питань освіти) передбачають вміння швидко і вільно висловлюватися іноземними мовами без помітних ускладнень, пов'язаних із пошуком засобів вираження у процесі досягнення ними соціальних та професійних цілей.

Вважається, що широка та об'єктивна система тестування є позитивною рушійною силою сучасної освіти, а також є необхідною складовою процесу навчання, яка набула визнання в більшості розвинених країн. У зв'язку з цим складання та застосування тестів під час вивчення іноземних мов потребують серйозного підходу

фахівців, обміну здобути досвідом та обов'язковим урахуванням професійних особливостей та рівня мовної підготовки аудиторії, що підлягає тестуванню. Але не можна не зважати на те, що іноземна мова у будь-якому закладі освіти вивчається для спілкування в усній та письмовій формах. Тому перебудова навчання іноземним мовам у ВНЗ повинна, на наш погляд, також приділяти значну увагу вдосконаленню навчання видам мовленнєвої діяльності (усне мовлення, читання, аудіювання та письмо). Ця робота також неодмінно повинна враховувати професійні орієнтири (професійна лексика, інтернаціональна лексика, найбільш поширені мовленнєві конструкції, соціальні особливості майбутніх фахівців тощо), які зроблять навчальний процес більш цікавим і мотивованим і, як результат, більш успішним.

Усвідомлюючи необхідність формування у студентів системного підходу до аналізу навчального матеріалу, а також прищеплення прагнення і навичок до самонавчання, самовиховання і самовдосконалення, а також, враховуючи особливості навчального процесу фізкультурного інституту, фахівці кафедри іноземних мов ДДІФКіС вирішили сфокусувати своє дослідження на організації ефективного навчального процесу в умовах скорочення часу, відведеного на аудиторні заняття за рахунок збільшення самостійної роботи та впровадження дистанційної форми навчання діючих спортсменів.

Вимоги, які були поставлені до вправ можна сформулювати таким чином: «комунікативність, мотивованість мовленнєвих дій студентів, створення навчально-комунікативних ситуацій трьох рівнів керованості мовленнєвими діями студентів, новизна, культурологічна спрямованість, професійна спрямованість, забезпечення студентів у процесі виконання вправ необхідними вербальними та невербальними опорами».

Перш ніж виконувати завдання, студентам пропонується навчитися користуватися граматичними таблицями, вміти знаходити необхідний довідковий матеріал. Викладач виявляє теми, які студенти мають змогу опанувати самостійно, а також коло питань, які потребують роз'яснення та додаткового розгляду. Після попередньої обробки граматичного матеріалу студентам пропонується виконати один з варіантів контрольного завдання. Передбачається, що при виконанні пробного варіанту студенти будуть мати змогу реально оцінити якість здобутих знань завдяки контролю з боку викладача. Аналіз найбільш типових помилок допоможе уникнути їх при виконанні залікового варіанту. Із завдання № 6 студентам пропонується виконати той варіант, який за тематикою відповідає або є дуже близьким їх майбутній професії. У кінці шостого завдання надається тематичний словник-мінімум, яким студенти повинні вміти користуватися і який може бути використаний викладачем при оцінюванні як додаткове питання.

Розроблена та описана вище технологія навчання є практичним втіленням запропонованої Міністерством науки та освіти нової Програми викладання іноземних мов з орієнтацією на нові підходи до відбору змісту навчального процесу, формулювання його цілей та євростандарти оцінювання рівня знань.

Перевірка ефективності наданої технології у практиці навчання проводилася у два етапи: 2007-

2008 навчальний рік – експериментальна перевірка і 2008-2009 навчальний рік – дослідне навчання.

Експериментальна перевірка проводилася на заняттях англійської мови в групах студентів ДДІФКіС 1-3 курсів денної форми навчання та 1 курсу заочної форми навчання. Всього 112 осіб. Заняття за посібником проводилося на протязі всього періоду часу, відведеного на певний модуль. Свідченням ефективності запропонованої технології повинно було стати успішне виконання тестової роботи модульного контролю. За умови, що кожне з завдань виконувалось студентами більш ніж на 50 % вважалось, що середній рівень володіння лексичним та граматичним матеріалом ними в цілому досягнутий. Крім цього, ми не могли не зважати на те, що значна кількість студентів денної форми навчання є діючими спортсменами і відвідує заняття за індивідуальним графіком. Ці студенти не мали змогу бути присутніми на всіх практичних заняттях і виконати достатню кількість тренувальних вправ. Навчальний посібник був складений таким чином, що студент при необхідності міг самостійно опанувати основними теоретичними знаннями, потрібними для виконання вправ. Очікувалося, що такі студенти виконують лексичні та граматичні вправи та перекладуть текст у письмовій формі, пред'являть свою роботу для перевірки та матимуть змогу одержати додаткове роз'яснення викладачів з існуючих питань.

Таблиця 1.

Результати успішності експериментальної перевірки (Модулі 1-3) у відібраних групах (у процентах)

Групи	Модуль №1	Модуль №2	Модуль №3	Середній результат
Е -1 (1 курс)	60%	54%	63%	59%
Е -2(2 курс)	52%	39%	30%	40,3%
Е -3(3 курс)	31%	24%	50%	35%
Е -4 (1 курс- заочн.)	35%	30%	50%	38.3%

Примітка. У «Процент успішності» увійшли позитивні результати (4,5 балів), які студенти одержали вчасно (без перескладання).

Загальний результат експериментальної перевірки був в цілому очікуваним.

При складанні першого модуля першокурсники використовували базові знання, здобуті у загальноосвітній школі. Навчальна програма цього розділу не складна і носить загальний, корегуючий характер. Другий модуль відрізняється великою кількістю різноманітного граматичного та лексичного матеріалу. То ж цілком природно, що деякі студенти починають відставати від своїх одногрупників. Результати третього модуля свідчать, що студенти, в цілому звикли до особливостей навчального процесу ВНЗ, зрозуміли його основні принципи та готові відповідати вимогам, що надаються.

Студенти другого курсу продемонстрували явний регрес показників успішності. Детально прочинники, що зумовили цей процес говорилось у Звіті минулого року. Серед головних все ж знову зазначимо різке зменшення кількості годин, відведених на практичні заняття при ускладненні граматичних та лексичних тем.

Різне покращення показника успішності третього модуля трьохкурсників є скоріш свідченням усвідомлення його важливості, як підсумкового, і такого, що буде занесений у диплом. То ж ставлення до нього було (як завжди) набагато сумлінніше.

Студенти заочного факультету продемонстрували стійкий зріст проценту успішності, тому що вони, на наш погляд, є більш готовими, насамперед психологічно, до самостійної роботи з підручником та іншою довідковою літературою. Зрозумівши основні принципи навчального процесу, вони поступово оволоділи певними навичками виконання типових лексикограматичних вправ та складання тестів і, як результат, поліпшували свої навчальні показники.

Ефективність використання посібника на практичних заняттях, так само як і в ході самостійної

роботи, була очевидною. Студенти охоче користувалися ними, як граматичними довідниками під час виконання тестових завдань.

Але наступний етап впровадження нової технології повинен був надати новий фактичний матеріал, а також виявити тенденції розвитку та удосконалення процесу навчання іноземним мовам студентів.

Тому було вирішено охопити дослідним навчанням групи студентів ДДіФКіС, що приймали участь у експериментальній перевірці у 2007-2008 навчальному році і продовжували вивчати іноземну мову (2-3 курси денної форми навчання та 2 курс заочного факультету), а також по одній новій групі денної та заочної форм навчання (1 курс). До загальної кількості студентів, залучених до експерименту також увійшли студенти, які навчалися і завершили курс іноземних мов у минулому навчальному році. Включення цієї групи до загальної кількості студентів, залучених до експерименту, надало нам змогу порівняти успішність трьохкурсників минулого та цього навчального року (всього 148 осіб). Таким чином дослідне навчання виявилось більш масовим і, на наш погляд, більш показовим.

Необхідно відмітити відсутність розділення груп на «сильні» та «слабкі». Усі навчальні групи студентів ДДіФКіС формуються не за принципом однакового рівня мовної підготовки, а лише за спортивною спеціалізацією. Це, з одного боку, не дає змоги викладачу надавати теоретичний матеріал максимально ефективно, але, з другого боку, результати самостійної роботи студентів з навчальним посібником дають найбільш об'єктивні показники.

Так за результатами трьох контрольних модулів першого півріччя студенти «нового» першого курсу продемонстрували подібний рівень успішності, який виявили у першокурсників минулого року. Те саме можна сказати і про першо-

курсників заочного відділення.

Студенти другого курсу денної та заочної форм навчання у першому півріччі 2008-2009 навчального року згідно плану виконали необхідні завдання лише одного модуля, але ми мали змогу порівняти середньоарифметичний результат відповідного періоду минулого року та результат модульного контролю № 1 цього року (Ми розуміємо, що такий засіб аналізу результативності не є цілком науковим, але ми, здійснюючи таке порівняння, задовольнили свою суто прагматичну потребу оцінити хід «еволюціонування» усвідомлення студентами незворотності процесу переходу вищої освіти на засади євростандартів, а також розуміння своєї спроможності оволодіти необхідним рівнем мовних знань та умінь за допомогою навчально-методичної літератури спеціально створеної для цієї цілі). Одержані показники свідчать, що студенти, яким у минулому році були роз'яснені основні засади та принципи навчання у системі кредитно-модульного контролю, сьогодні готові більш розумно планувати свій час та продуктивно працювати для своєчасного та успішного складання модульного контролю.

Студенти третього курсу, на жаль, показали доволі низький рівень знань. Аналізуючи ситуацію, викладачі відмітили, що серед *об'єктивних факторів*, що обумовили низький середній рівень успішності виконання модульних контрольних робіт, основним, як і у минулому році, є складні для студентів граматичні теми, запропоновані навчальними планами для студентів третього курсу. Маються на увазі теми «Узгодження часів», «Герундій та герундіальні звороти» тощо, які за умови, що студенти не оволоділи ними у школі (а саме так воно і є, тому що ці теми відносяться до розряду досить складних) не зможуть зрозуміти їх лише за допомогою підручника, навіть самого кращого.

Серед суб'єктивних факторів, які вплинули на результат цього року, основним, на наш погляд, є вплив економічної кризи на економічне становище та психологічний стан студентів, які вирішили спробувати поєднувати навчання у інституті і тренування з працею. Таке поєднання для більшості виявилось неможливим і неминуче вплинуло на відвідування занять та успішність.

Викладачам довелося корегувати результати модульних контролів за допомогою усних опитувань з теми, виконання граматичних вправ та письмових перекладів текстів професійної спрямованості. До речі, у цій ситуації посібник виявився також дуже корисним.

Як і очікувалось, студенти 1-3 курсу показали кращі результати успішності порівняно з відповідним періодом минулого навчального року.

Висновки. Сьогодні стає цілком очевидним той факт, що система традиційної організації процесу навчання у вищих спеціальних навчальних закладах має ряд суттєвих недоліків. Основними з них ми вважаємо:

- 1) відсутність стимулів до регулярної та якісної роботи студентів;
- 2) недостатня індивідуалізація процесу навчання;
- 3) низький рівень самостійної роботи студентів та розвитку їх творчих здібностей.

Навчання іноземної мови у спортивному вузі має свої особливості, пов'язані з необхідністю реалізації принципів професійно-орієнтованого підходу до навчання.

Ознайомившись з дослідженнями проблем використання різноманітних методів та прийомів викладання іноземної мови та проаналізувавши досвід упровадження сучасних комунікативних методів навчання, порівнявши їх з нашими умовами, ми дійшли деяких висновків.

1. Для забезпечення більш ефективного процесу викладання іноземних мов у нашому вузі необхідно запровадити розділення студентів на групи за рівнем базових знань.
2. Оскільки мова – це перш за все засіб спілкування, одними з основних критеріїв оцінювання рівня володіння іноземними мовами, поряд із знаннями граматики і лексики, повинні бути говоріння, сприйняття на слух, а також техніка читання (від того, наскільки швидко і грамотно буде прочитаний текст, часто залежить успішне вирішення не тільки певних комунікативних завдань, але й професійна запитаність).
3. Навчальний посібник створений згідно останніх вимог до навчального процесу оволодіння іноземними мовами та охоплює головні тематичні блоки навчальних програм для 1-3 курсів.
4. Завдяки принципу варіативності, згідно якому збудований наданий навчальний посібник, аудиторний процес може успішно підкріплюватися поза аудиторним.
5. В цілому, навчальний посібник відповідає основним вимогам навчального процесу – надати

студентові основні відомості про граматичну структуру англійської мови та підготувати його до складання чергового модульного контролю.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Англійська мова. Контрольні завдання для самостійної роботи студентів 1-3 курсів/Сост. І. Канафоцька та ін.- Дніпропетровськ, 2008. – 185 с.
2. Бориско Н.Ф. Общевропейские компетенции владения иностранным языком: Изучение, обучение, оценка. Анализ некоторых аспектов – К.: Іноземні мови, 2005.. – №1. – С. 8-14.
3. Борщовецька В.Д. Навчання студентів-економістів англійської фахової лексики з урахуванням когнітивних стратегій. – К.: Іноземні мови, 2003. – №4.. – С.40-47.
4. Нагаєв В.М. Методика викладання у Вищій школі – К.: Центр учбової літератури, 2007.. – 112 с.
5. Середа О.М. Комплекс вправ для навчання писемному спілкуванню за допомогою електронної пошти. –К.: Іноземні мови, 2005. – №1. – С. 26-29.
6. Сікорський П.І. Кредитно-модульна технологія навчання – К.: Видавництво Європейського університету, 2004. – 174 с.
7. Тарнопольський О.Б., Кожушко С.П. Методика обучения английскому языку для делового общения. – К.: Ленвит, 2004. – С. 134-160.

